

РАЛИЦА КОСТАДИНОВА

УСЛОВНОТО ОСЪЖДАНЕ
ПО БЪЛГАРСКОТО НАКАЗАТЕЛНО ПРАВО

УСЛОВНОТО ОСЪЖДАНЕ
ПО БЪЛГАРСКОТО НАКАЗАТЕЛНО ПРАВО

© гл. ас. д-р Ралица Светлозарова Костадинова – автор, 2019
Рецензенти: проф. Антон Гиргинов, д.ю.н.,
проф. д-р Веселин Вучков
Редактор и коректор: доц. д-р Катерина Йочева

© Жанет Цанова – автор на корицата, дизайн и предпечатна подготовка, 2019

© Издателство на Нов български университет, 2019
ул. „Монтевидео“ 21, 1618 София
www.nbu.bg
www.bookshop.nbu.bg

Всички права са запазени. Не е разрешено публикуването на части от книгата под каквато и да е форма – електронна, механична, фотокопирна, презапис или по друг начин – без писменото разрешение на носителя на авторските права.

Печат: „Симолени-94“ ООД

ISBN 978-619-233-068-2

*Посвещавам
на дъщеря ми Анжела*

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА	13
УВОД	15
ГЛАВА ПЪРВА	
ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ И ПРАВНА ПРИРОДА НА УСЛОВНОТО ОСЪЖДАНЕ	
§ 1. ВЪЗНИКВАНЕ НА УСЛОВНОТО ОСЪЖДАНЕ В ЕВРОПА	23
1.1. Белгийски модел на условно осъждане	23
1.2. Френски модел на условно осъждане	27
1.3. Условното осъждане в други европейски страни	27
§ 2. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ПРАВНАТА УРЕДБА НА УСЛОВНОТО ОСЪЖДАНЕ В БЪЛГАРИЯ	29
2.1. Класически модел на условното осъждане в България	29
2.2. Социалистически модел на условното осъждане в България	36
2.3. Съвременен модел на условното осъждане в България	53
§ 3. ПРАВНА СЪЩНОСТ НА УСЛОВНОТО ОСЪЖДАНЕ	56
3.1. Становища относно правната същност	56
3.2. Условното осъждане като правен институт	60
3.3. Правна същност и действие на института на условното осъждане	63

3.4. Условното осъждане като способ за осъществяване на наказателната отговорност	70
§ 4. СЪПОСТАВКА МЕЖДУ УСЛОВНОТО ОСЪЖДАНЕ И ДРУГИ СХОДНИ ПРАВНИ ИНСТИТУТИ	75
4.1. Предсрочно освобождаване	75
4.2. Помилване	77
4.3. Освобождаване от изтърпяване на наказанието лишаване от свобода на непълнолетни лица по чл. 64 НК	78
4.4. Освобождаване от изтърпяване на наказанието лишаване от свобода във военно време	80
4.5. Неизпълнение на наложеното наказание по искане на частния тъжителя	80
4.6. Процесуално отлагане на изпълнението на наложено наказание	82
§ 5. ИЗВОДИ ПО ГЛАВА ПЪРВА	84

ГЛАВА ВТОРА

ПРЕДПОСТАВКИ ЗА УСЛОВНО ОСЪЖДАНЕ

§ 6. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПРЕДПОСТАВКИТЕ ЗА УСЛОВНО ОСЪЖДАНЕ	91
6.1. Понятие и видове предпоставки	91
6.2. Особенности на предпоставките за условно осъждане по съвременното наказателно право	92
§ 7. ОСОБЕНОСТИ НА НАЛОЖЕНОТО НАКАЗАНИЕ КАТО ПРЕДПОСТАВКА ЗА УСЛОВНО ОСЪЖДАНЕ	95
7.1. Исторически преглед на видовете наказания, спрямо които се е допускало условно осъждане в България	95

7.2. Видове наказания, спрямо които се прилага условно осъждане в други страни	99
7.3. Особенности на наложеното наказание като предпоставка за условно осъждане според съвременното наказателно право	100
§ 8. СЪДЕБНОТО МИНАЛО НА ДЕЕЦА КАТО ПРЕДПОСТАВКА ЗА УСЛОВНОТО ОСЪЖДАНЕ	105
8.1. Съдимостта на деца като пречка за прилагане на условно осъждане в България през периода 1904–1968 г.	105
8.2. Предходната съдимост като пречка за условно осъждане в други държави	110
8.3. Предходната съдимост като пречка за условно осъждане според съвременното наказателно право	112
§ 9. ПОСТИГАНЕ ЦЕЛИТЕ НА НАКАЗАНИЕТО КАТО ПРЕДПОСТАВКА ЗА УСЛОВНО ОСЪЖДАНЕ	124
9.1. Исторически преглед на целите на наказанието като предпоставка за условно осъждане	124
9.2. Целите на наказанието като предпоставка за условно осъждане в други държави	127
9.3. Целите на наказанието като предпоставка за условно осъждане според съвременното българско наказателно право	128
§ 10. ИЗВОДИ ПО ГЛАВА ВТОРА	145
ГЛАВА ТРЕТА	
РЕЖИМ НА УСЛОВНОТО ОСЪЖДАНЕ	
§ 11. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА	149
11.1. Терминологични бележки	149
11.2. Понятие и обща характеристика на режима на условно осъждане	150

§ 12. ИЗПИТАТЕЛНИЯТ СРОК НА УСЛОВНОТО ОСЪЖДАНЕ	153
12.1. Изпитателният срок в българското наказателно законодателство (1904–1982)	153
12.2. Изпитателният срок в други наказателни законодателства	154
12.3. Изпитателният срок по действащото българско наказателно право	155
§ 13. СЪДЪРЖАНИЕ НА РЕЖИМА НА УСЛОВНО ОСЪЖДАНЕ	162
13.1. Кратки исторически бележки относно създаването на съвременния модел на режима на условно осъждане	162
13.2. Съдържание на режима на условно осъждане по действащото наказателно право	164
§ 14. ПРАВНИ ПОСЛЕДИЦИ ОТ ПОВЕДЕНИЕТО НА ОСЪДЕНИЯ ПРЕЗ ИЗПИТАТЕЛНИЯ СРОК	184
14.1. Поведението на осъдения през изпитателния срок	184
14.2. Особености на правните последици в исторически контекст	185
14.3. Отмяна на условно осъждане и изпълнение на отложеното изпълнение на наказанието	187
14.4. Освобождаване от изтърпяване на наложено наказание при условно осъждане	201
§ 15. ИЗВОДИ ПО ГЛАВА ТРЕТА	205

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА
ТРАНСФЕР НА ПРОБАЦИОННИ МЕРКИ
ПО ВРЕМЕ НА УСЛОВНО ОСЪЖДАНЕ
В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

§ 16. МЕЖДУНАРОДНИ АКТОВЕ ВЪВ ВРЪЗКА С ВЗАИМНОТО ПРИЗНАВАНЕ МЕЖДУ ДЪРЖАВИТЕ НА УСЛОВНО ОСЪЖДАНЕ КАТО АЛТЕРНАТИВА НА ЛИШАВАНЕТО ОТ СВОБОДА	209
16.1. Конвенция за наблюдение на лицата, осъдени или освободени условно	209
16.2. Правила на Организацията на обединените нации относно минималните стандарты за мерките, несвързани с лишаване от свобода	211
§ 17. ВЪПРОСИ НА ПРОБАЦИЯТА И АЛТЕРНАТИВНИТЕ САНКЦИИ В ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ	214
17.1. Френско-германската инициатива от 2007 г.	214
17.2. Рамковото решение 2008/947/ПВР на Съвета от 27 ноември 2008 година	215
§ 18. ПРАВНА УРЕДБА НА ТРАНСФЕРА НА ПРОБАЦИОННИ МЕРКИ И АЛТЕРНАТИВНИ САНКЦИИ В БЪЛГАРИЯ	223
18.1. Закон за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни решения и решения за пробация с оглед упражняването на надзор върху пробационните мерки и алтернативните санкции	223
18.2. Особенности на производство по признаване и изпълнение на пробационни мерки и алтернативни санкции, постановени друга държава-членка на ЕС	225
18.3. Производство по изпращане на решения, постановени от български съд за изпълнение в друга държава-членка на ЕС	231

§ 19. ИЗВОДИ ПО ГЛАВА ЧЕТВЪРТА	235
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	237
ПРИЛОЖЕНИЯ	
Приложение № 1 Осъдени лица през 2016 и 2017 г.	242
Приложение № 2 Приложимост на условното осъждане по групи престъпления през 2016 г.	242
Приложение № 3 Закон за условното осъждане	244
Приложение № 4 Военно-наказателен закон от 1937 г. (извадка)	245
Приложение № 5 Военно-наказателен закон от 1949 г. (извадка)	247
Приложение № 6 Целите на наказанието като предпоставка за условно осъждане според българското наказателно законодателство 1904-1968 г.	248
Приложение № 7 Мерки при определяне на наказанието според Токийските правила	249
Приложение № 8 Таблица относно съпоставката между проекта за рамково решение, предложен от Франция и Германия, и текста, одобрен от Европейския парламент	250
СПИСЪК НА ЦИТИРАНАТА ЛИТЕРАТУРА	255
SUMMARY	271
CONTENTS	274